

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Стефана Минкова Русенова, СУ, ФКНФ, шифър 05.04.06,
член на научно жури в конкурс за заемане на академична длъжност
„ПРОФЕСОР” по 2.1. филология /Най-нова английска литература/, обявен от
СУ „Св.Климент Охридски” в ДВ, брой 59 от 03.08.2012г.

Кандидат: Проф. д-р Владимир Андреев Трендафилов

В конкурса на Софийския университет за професор по най-нова английска литература се е явил единствен кандидат – д-р Владимир Трендафилов, редовен професор на ЮЗУ „Н. Рилски” – Благоевград. Той представя впечатляващ брой публикации, сред които основно място заема хабилитационния труд на тема „Рецепцията на Дикенс в България.”

Академично развитие

Проф. д-р Владимир Трендафилов е завършил английска филология в СУ „Св.Климент Охридски” през 1981г. Започва професионалната си кариера като редактор в издателство „Народна култура”, а от 1983 г. след спечелен конкурс работи като асистент по английска стилистика към Катедрата по англицистика и американистика на Софийския университет. През 1988г. е повишен в старши, а през 1997г. в главен асистент. През 1996г. защитава успешно докторат на тема „Актуалната българска рецепция на Англия, англичанина и английската мисъл през XIX и началото на XX век”.

След прекъсване от три години когато работи като езиков мениджър в агенция за филмов превод и изпълнителен директор на издателство *Апострофи*, Трендафилов се завръща към академичната и преподавателска работа през 2004г. След спечелен конкурс за редовен доцент по Английска литература бива назначен в катедра „Чужди езици”, ЮЗУ „Неофит Рилски”-Благоевград. През 2011г. печели конкурс за професор по Английска литература към катедра „Литература” на ЮЗУ „Н. Рилски”-Благоевград. Специализирал е в университетите в Лийдз,

Великобритания/1990г./ и Улвърхамптън, Великобритания/1995г./ Бил е Фулбрайтов стипендиант в Чикагския университет, САЩ през 2000г.

Преподавателска и организационна дейност

Трендафилов има богат и дългогодишен преподавателски опит. В продължение на 18 години преподава семинарни упражнения по Английска стилистика и Англо-български превод, Английска поезия на ХХ век и Литературна антропология на магистри в специалността „Английска филология” на Софийския университет. Като редовен доцент и по-късно професор на ЮЗУ чете лекции по история на Английската литература /четирите раздела/, води магистърски курсове по Увод в историята на Английската литература, Превод и редактиране на художествен текст на студенти от специалностите Английска филология, Приложна лингвистика и Етнология.

Трендафилов има разностранна литературоведска, преводаческа и редакторска дейност. Участвал е с доклади в общо над 20 конференции и семинари у нас и в чужбина, автор е общо на 7 книги и на над 150 публикации в специализирания и масовия периодичен печат. Специално внимание заслужават блестящите му преводи на такива трудни поети като Уилям Бътлър Йейтс, Силвия Плат и Тед Хюз. Съставител-редактор е на 2 научни сборника, редактирал е на над 60 книги с английска и американска поезия и проза и е автор на много предговори.

На всяка цена трябва да се отбележи и неговата дейност извън научния профил на англицистиката, в полето на съвременния български културен живот. Трудно могат да се изброят всичките публични изяви на Трендафилов, но сред тях трябва да споменем големия брой полемични статии в периодичния печат, участията му в журита на различни литературни конкурси /11 на брой/, в национални проекти и творчески работилници.

Научна продукция и приноси

На първо място трябва да се изтъкне широкия диапазон на изследователската дейност на Трендафилов. Неговите разнообразни трудове в областта на английската и българска литератури очертават две стабилни научни полета: рецепционна тематика и литературно-антропологични проучвания. Хабилитационният му труд ги обединява и свидетелства за трайния интерес на

автора към рецепционната тематика, който датира още от докторската му дисертация.

Изследването представя цялостната рецепция на Чарлз Дикенс в България и е придружено с пълна библиография на Дикенсовите преводи у нас до настоящия момент. Добросъвестно е събрана огромна фактология по протежение на 150 години, 80% от която се осветлява за пръв път. Материалът е подреден в типологична класификация, която очертава четири периода на Дикенсовата рецепция. Този резултат на труда показва способността на Трендафилов да работи успешно в две огромни научни области с дълъг времеви отрязък.

Но изследването надхвърля рамките на традиционното рецепционно описание и постига други, по-сложни цели. Основна негова задача е да очертае механизмите на българската литературна среда за производството на литература и литературни стойности. В това се съдържа и главния принос на изследването, който е с новаторски характер, защото разширява периметъра на рецепционната проблематика. Трудът предлага модел на подход към изучаване на рецепцията, който би могъл да се приложи в бъдещи изследвания в много и различни посоки.

Новаторска е и методологията на Трендафилов, който работи в много широк диапазон и съчетава знание от полетата на антропология, социология и културология с компетентността си на англицист. Това му позволява да очертае една *динамична* картина на рецепционната среда, която моделира различни образи на българския Дикенс, от детския писател в началния стадий до компромисния западноевропейски класик през социалистическия период, който е достатъчно безопасен да бъде издаван в деликатни за режима моменти. Така променящите се конструкции на българският Дикенс носят информация и за характера на самата рецепционна среда в исторически план.

За мен най-интересен бе вторият етап от класификацията на рецепцията, периода на „сюжетизация.“ Тук се проследяват промените в издателските политики и разслояването на читателската публика, което създава една разгърната литературно-пазарна картина на българската културна среда. Линията на жанрова готовност на приемната среда, с която се мотивира избора на първите преводи на Дикенсови романи, също е много убедителна. Друг важен извод с типологично значение е огромното жанрово разминаване между английския Дикенс, развил в най-голяма степен жанра на викторианския роман, и българския Дикенс, който навлиза в нашата литературна среда с повестта „Коледна песен“. Дикенсовата рецепция

изпъква като един от механизмите, които отразяват изоставащото положение на романовия жанр в сравнение с разказа и повестта в българската литература.

В тази глава според мен е подценено влиянието на българската литература и българския писател като активни субеки на рецепционния процес, а се дава изцяло превес на политически събития и институционални политики. Когато се говори за менталитетните промени и за пренасочване на читателския вкус към психологическа тематика около и след Първата световна война, процесът се приписва изцяло на външните трагични събития, без да се коментира ролята на оригиналната българска литература за култивиране на читателския интерес дори в периоди на нейния подем. Отсъствието на каквито и да е препратки към българския символизъм например, създава впечатление за известен схематизъм и за нарушаване на обективния антропологичен фокус.

Следващата глава „Период на канонизация: Социалистически период/1944-1989/, очертава променящите се политики на цензуриране на литературния внос и превратностите на Дикенсовата рецепция като проследява подробно процеса на постигане на стилова адекватност, близка до нивото на оригинала. Това е отбелязано чрез компетентни сравнения на редица пасажии от преводите на няколко поколения преводачи. Вещите анализи на Трендафилов на реторични импровизации, игрословици, синонимика и т.н. свидетелстват за неговия преводачески талант и начетеност в областта на английската и българска стилистика. Специално внимание е отделено на развитието на критическата рецепция през целия период, особено на специализираната академична критика, въпрос, който не беше засегнат в по-ранен вариант на труда.

Способността на Трендафилов да работи в граничните пространства на няколко научни полета и да теоретизира на базата на завидно широка ерудиция и изследователски опит проличава в двете книги – сборници със статии / № 2 и №4 от списъка с резюметата/ и множеството научни и публицистични статии, /общо 35/, организирани в два списъка. Няма да се спирам на първия сборник „За рамките на литературата”/2005/ тъй като статиите в него са писани преди хабилитирането му за доцент, както и на последната група литературно-културологични статии поради тяхния чисто публицистичен характер. Като цяло публикациите в двата списъка свидетелстват за трайния интерес на Трендафилов към актуалната проблематика и неговото ярко присъствие в българския литературен живот, което личи и от големият брой /41/ цитирания и позовавания на негови трудове. Липсва обаче

официалната справка от Университетска библиотека за библиографски цитирания и индексирания / БД ISI of Knowledge – Web of Science, БД Academic Search Premier, Scholar Google /.

Три от научните статии се занимават с рецепционна проблематика. Специално внимание заслужава главата “The Reception of Dickens in Bulgaria” в престижната книга *The Reception of Charles Dickens in Europe* под редакцията на Майкъл Холингтън, която е пореден том от голям европейски проект за рецепцията на британски и ирландски автори в Европа. Тази публикация е важна, защото представя българската рецепция на Дикенс на английски.

Останалите статии, с изключение на две от тях /„Аспекти на романното повествование у Йовков” и „За някои поизгубени фигури в българския символизъм”/, засягат разнообразен кръг проблеми на българското литературно съвремие: от въпроса за романия жанр, /„Кризата, която обнадеждава,” „Соцкримът: антропологична екскурзия”/ до ролята на канона и медиите / „Канонът през жълтото”/ . Голяма част от тях са включени в сборника статии *Кризата, която обнадеждава: Картография на днешното литературно поле*. Тъй като те излизат от кръга на английската литература, която се ползва предимно като препратки, ще си позволя съвсем лаконично да коментирам общия им принос: според мен това е антропологичният фокус, през който са разгледани различни феномени на съвременната българска проза и стремежът да се преосмисли канона и да се дестабилизира релацията „висока-ниска” литература.

Заклучение

От казаното дотук се налага изводът, че научните резултати и приноси на научната продукция, с която кандидатът участва в конкурса, заслужават висока оценка. Неговата успешна дейност на преподавател с богат академичен опит и на учен с широки изследователски интереси недвусмислено доказват, че Владимир Трендафилов притежава всички необходими качества за да бъде избран от почитаемото научно жури да заеме академичната длъжност „Професор” на Софийския университет.

Сил Русево